

DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN ÇOCUK ROMANLARI VE HİKÂYELERİ¹

Bahadır GÜLDEN*-Bayram ÇETİNKAYA**

Öz

Bu araştırmada Yavuz Bahadıroğlu'nun ilköğretim seviyesi için yazdığı çocuk romanları ve hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Eserlerde hangi değerlerin olduğu, ne sıklıkta yer aldığı ve bu değerlerin içselleştirilebilmesi için yazarın nasıl bir anlayış benimsediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular nitel araştırma deseniyle ve doküman analizi yöntemiyle sağlanmıştır. Çocuk romanı olarak 16, hikâye kitabı olarak da 5 adet eser incelenmiştir. Değerlere yönelik ileti sunduğu düşünülen her içerik fişlenerek temalar ortaya çıkarılmıştır. Eserlerde en sık işlenen değerler iyilik ve yardımseverlik (75), dinî değerler (70) olurken, hatadan pişmanlık duyma (38), tarih bilinci ve yurt sevgisi (36) ve acımak (35) değerleridir. En az yer verilenler ise komşuluk (4), mertlik (4), temizlik (2) ve vefa (1) değerleridir. Eserlerde yer verilen değerlerin okuyucu tarafından içselleştirilmesi için olumlu örneklerle birlikte olumsuz örneklerden de yararlanıldığı tespit edilmiştir. İçerikte sunulan değerlerin benimsenmesi için kullanılan yöntemlerden biri de değerlerin okuyucunun model alacağı ya da özdeşim kuracağı ideal karakter üzerinden sunulmasıdır. Tercih edilen bu yöntemde karakterler iyi ve kötü eksenli olmak üzere iki ayrı kutupta tasarlanmıştır. Bu nedenle yazar, değer aktarımı için salt iyilikten değil, kötülüğün de olduğu gerçeklikten yararlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, Değerler eğitimi, Değer, Yavuz Bahadıroğlu.

Children's Novels and Stories of Yavuz Bahadıroğlu in Terms of Values Education

Abstract

In this research, children's novels and stories written by Yavuz Bahadıroğlu for primary education level were examined in terms of values education. The values in the works and the frequency level of these values were determined. It has been determined what kind of methods the author prefers in order to adopt these values by the reader. The findings obtained in the research were provided with qualitative research design and document analysis method. 16 books as children's novels and 5 books as story books were examined. Each part that is thought to present a message about values was labeled and themes were created. For the validity and reliability of the data, two separate field experts were used to tag them. The author has benefited from positive examples as well as negative examples in order to adopt the values in the books. For this reason, the author has benefited not only from the good but also from the reality of evil for the transfer of value. While the most frequently used values in the works are benevolence (75), religious values (70), loyalty (1), remorse for mistakes (38), historical awareness and patriotism (36) and compassion (35). The least included are the values of cleanliness (2), neighborliness (4) and valor (4). One of the methods used by the author is as follows: Ideal characters are created in the books that the reader will adopt as models or identify with. The characters have the desired values to be given. In this preferred method, the characters are designed in two different ways, good and bad.

Keywords: Children's literature, Values education, Value, Yavuz Bahadıroğlu.

¹ Bu araştırma birinci yazar tarafından hazırlanan "Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk romanları ve hikâyelerinde yer alan değerler" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, bahadirgulden@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1917-8813>

** Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, bcetinkaya@aku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5155-428X>

1. Giriş

Değer kavramı, ortaya çıkışı çok eskiye dayanan ve pek çok alanın araştırma-inceleme sahasına girdiği için de çok fazla tanımı yapılan bir kavramdır. Değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için ölçek olarak kullanılan olgulardır. İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilmiştir (Bilgin, 1995, s. 83). “Değerler, kendi içlerinde ‘iyi’ olarak kabul edilen (güzellik, doğruluk, sevgi, dürüstlük ve sadakat gibi), kişisel veya sosyal tercihler olarak çeşitli şekillerde tanımlanmıştır” (Halstead, 2005, s. 4). Değerler, sürekli olarak başvurduğumuz içsel referanslar olarak kararlarımıza ve dolayısıyla hayatımıza etki etmektedir. İnsanların veya toplulukların ne kadar ahlâklı ve yeterli olduğunu sorgularken ve kıyaslamalar yaparken sahip olduğumuz birtakım değer standartlarına başvurur, inandığımız ve önem verdiğimiz değerlerden yola çıkarak başkalarının ne tür bir değer ve davranış biçimine sahip olmaları gerektiği konusunda yargılarda bulunuruz (Turgut, 1998, s. 35).

“Çocuğun kendini gerçekleştirme sürecinde ana dilini öğrenmesi, kültürel birikimi kavraması ve dili kullanma becerisini geliştirmesinin yanı sıra evrensel değerleri benimsemesi de önemli bir unsurdur. Bu noktada çocuklara yönelik olarak hazırlanan yapıtlarda değerler eğitimi ile ilgili iletiler önem kazanmaktadır” (Otmaz & Erdem, 2019, s. 10). Bilişsel, duyuşsal, dilsel becerilerini geliştirmeye çalışan birey, çevresinde örnek modeller tespit etme çabasıdadır. Değerler yönüyle nitelikli edebî eserler, okul çağı çocuklarının duyuşsal gelişimini destekleyici önemli kaynaklardır.

“Sosyal öğrenme kuramına göre bireyler güdülenme düzeyi, doğrudan ve dolaylı yaşantılar yoluyla edinilen izlenimler, taklit edilenin sosyal statüsü ve saygınlık düzeyi, psikolojik duygu durumu gibi pek çok faktöre bağlı olarak modellerini belirlemektedir” (Aydın, 2016, s. 216). Dolayısıyla bireyin kendi karakterini şekillendirirken beğenisini kazanan karakterler onun modeli olabilmekte ve birey bu modellere öykünebilmektedir. Birey, yalnızca hayatındaki gerçek modellere değil, eserlerde izleyerek, dinleyerek, okuyarak tanıdığı modellere de öykünebilmektedir. Dolayısıyla edebî metinler, ideal örnekler sunarak bireylere birtakım değerlerin aşılması için çok elverişli materyaller olabilmektedir. Kahramanların karşılaştıkları güçlükler, krizler, fırsatlar vb. durum ve olaylara karşı takındıkları eylem ve söylemleri okuyucuya dolaylı iletiler vermektedir. Kuşkusuz bu amaca hizmet ederek değerler eğitimiyle bireylerin duyuşsal gelişimine katkı sağlanması için yazarların eserlerinde dikkate alınmaları gereken hususiyetler de bulunmaktadır. Örneğin, kitaplarda yazar tarafından kurgulanan gerçeklik, çocuklar tarafından, okuma eylemi sonrası kendi gerçekliklerine dönüştürülebilir; başka bir söyleyişle, yazarın paylaşmak istedikleri, çocukların, yaşam-anlam gerçeğinden kopuk olmamalıdır (Arıcı, 2018).

Çocuk edebiyatı yazarlarının çoğu tarafından, eserlerinde olumlu eylem ve söylemler sergileyen karakterler ödüllendirilerek okurun da böyle olması teşvik edilir. Olumsuz davranışlar sergileyen karakterler ise genellikle cezalandırılır ve okura bu olumsuz niteliklere yönelim göstermemesi ileti olarak sezdirilir. Adler (2013, s. 156) yetişkinlerin çocuğa vereceği şeyin çocuğun doğarken birlikte getirdiği bütün içgüdülere, tepkilere, yeteneklere biçim ve renk verebilmek olduğunu ifade eder. Bu sayede eserlerin edebiyat vasıtasıyla çocukların eğitiminde önemli katkıları bulunmaktadır. Söz konusu katkıyı verebilmek içinse edebî eserlerin millî ve evrensel değerler açısından zengin olması ve bu değerleri, okuyucunun bir nasihat olarak algılamasından ziyade, onları içselleştirmesini sağlayabilmesi gerekmektedir.

Değerlerin doğasında şu özellikler bulunmaktadır:

1. Değerler, etkilenmeye bağlı inançlardır ve duygularla aşılırlar.

2. Benimsenen değerler, yapılması halinde motive edicidir; yardımsever bir birey bu davranışı gerçekleştirdiğinde motive olur.
3. Değerler, belirli eylemleri ve durumları aşar.
4. Değerler, bireyin kararlarında standartlar olarak hizmet eder ve karşılaşılan olay ve durumlar karşısında bireye rehberlik eder.
5. Değerler önem sırasına göre sıralanmıştır. Her bireyde bu sıralama farklılık göstermektedir.
6. Birden çok değer, bir eylemin yönlendirilmesinde etken olabilir. Herhangi bir tutum veya davranış, birden fazla değerle alakalı çıkarımlar sunabilir (Schwartz, 2012, s. 3-4).

Teknolojinin sağladığı imkânlarla bağlı olarak bilgi alışverişinin hızlanması ve bilgiye çeşitli kanallardan erişebilme imkânı özellikle kültürler arası alışverişi yaygınlaştırmaktadır. Söz konusu bu etkileşim, etkin bir informal kültürlenme sürecini oluşturmakta, hâl böyle olunca da değer aktarımı açısından nitelikli edebî metinlerin önemi daha da artmaktadır. “Birey, temel dil becerilerini edinip geliştirirken, okur kimliği edinirken, toplumsal bilinç kazanırken, temel değerleri öğrenirken doğrudan doğruya çocuk edebiyatından istifade eder” (Baş, 2015, s. 5). Bu nedenle okul çağındaki çocuklar için hazırlanan kitapların konu seçiminde barış, kardeşlik, sevgi, saygı, vefa, dostluk, arkadaşlık, fedakârlık, paylaşma, hoşgörü gibi kavramlara ve evrensel değerlere ağırlık verilmeli; çocuğu bencilliğe, karamsarlığa ve çıkarıcılığa yöneltecek duygu ve düşünceleri işlemekten uzak durulmalıdır” (Temizyürek vd., 2016, s. 31).

Değerlerin Sınıflandırılması

Değer kavramı pek çok bilim dalının inceleme sahasına girmiş bir kavramdır. “Kişilerarası ilişkilerde önemli bir yer tutan değer kavramı, sosyal bilimlerin temel sorunlarından biri olmuş ve birçok psikolog, sosyolog ve antropolog bu kavram üzerine çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu süreçte birçok araştırmacı değer kavramını farklı perspektiften ele alıp kavramı açıklamaya çalışmışlardır” (Karababa, 2019, s. 1). Üzerinde uzlaşmış bir değer tasnifi ise bulunmamaktadır. Bu durum, evrensel değerlere ek olarak her milletin kendi değer yargılarının özgünlük taşımasıyla alakalıdır. Değerler, pek çok araştırmacı tarafından tasnif edilmiştir. Bunlardan en çok bilinen ve kabul görenler Schwartz, Rokeach, Spranger ve Nelson’a ait olanlardır (Yazıcı, 2006, s. 501). Rokeach’a (1973) göre değerler, bireyin kişisel ve sosyal yaşamında neyin önemli ve arzu edilir olduğuna dair kalıcı inançlar olarak tanımlanır ve Rokeach değerleri temel (terminal/end) ve yardımcı-araç değerler (instrumental) başlıkları altında tasnifler. Temel değerler (mutluluk ve bilgelik gibi) insanın hayattaki nihai hedefleri veya arzu edilen son durumu ile ilgili inançlara veya düşüncelere bağlı olan değerleri ifade ederken; yardımcı-araç değerlerse arzu edilen nihai durumların kazanılmasına yardımcı nitelikteki değerlerdir. Schwartz ise değerler kuramını iki farklı analiz düzeyi için ayrı ayrı tasarlamıştır. Birinci analiz düzeyi kültürel, ikinci analiz düzeyi ise bireyseldir. Her iki kuramın temel önermeleri aynı olmakla birlikte, bireyleri ve kültürleri ayırt eden değer tipleri iki analiz düzeyi için farklı kategoriler olarak tasarlanmıştır (Demirutku, 2019, s. 59).

Değerler içerik özelliklerine, işlevselliklerine göre de sınıflandırılmaktadır. Günümüze kadar birçok bilim adamının değer tasnifi söz konusudur. “En çok kabul gören sınıflama Spranger tarafından yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda bu sınıflandırma Allport, Verno, Lindzey tarafından ölçeğe dönüştürülmüştür” (Şen, 2007, s. 10). Winter, Newton ve Kiripatrick (1998) ise değerleri topluluğunun özelliklerine göre ailevi, toplumsal ve bireysel değerler olarak üç sınıfa ayırır. Değerlere yönelik sınıflandırmaların sayıca çokluğunu ve çeşitliliğini “kültür” faktörüyle açıklamak yerinde olacaktır. Örneğin, Amerikan toplumunda birisinin gözlerinin içine bakmak, bir güç belirtisiyken aynı davranış Arap kültüründe tevazu eksikliği olarak yorumlanmaktadır (Dündar vd., 2008). Yani bir davranışın

değer olup olmadığı, bireyin mensup olduğu kültüre göre değişkenlik gösterebilmektedir. Daha önce de vurgulandığı gibi bu nedenle uzmanların üzerinde hemfikir kalabildikleri bir değer tasnifi bulunmamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Yavuz Bahadıroğlu'nun; okul çağı çocuklarının değerler eğitime katkısında bulunmak için kaleme aldığı 16 adet romanın ve 5 adet hikâye kitabının değerler eğitimi açısından ele alınmasıdır. Çalışmada, değerler ile ilişkili kavramlar tespit edilerek bu kavramların eserlerdeki sıklığının belirlenmesi ve bu değerlerin okurlar tarafından içselleştirilmesine yönelik olarak yazarın değer aktarma yöntemlerine başvurup başvurmadığının tespiti amaçlanmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 1) Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuklara yönelik eserlerinde benimsediği değer aktarımı yaklaşımı nasıldır?
- 2) Yavuz Bahadıroğlu'nun eserlerinde işlediği değerler hangileridir?
- 3) Yavuz Bahadıroğlu'nun eserlerinde işlenen değerlerin sıklığı nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle okul çağı çocuklarının buluşturulabilmesi pek çok açıdan önemlidir. Bunların başında nitelikli eserler aracılığıyla okumanın ve hayal kurmanın hazzının yaşatılarak okuma alışkanlığının kazandırılması gelir. Bireylerin zihinsel gelişimleri için ihtiyaç duydukları uyarıcı zenginliğine ulaşmaları için edebî eserler çok elverişli bir saha oluştururlar. “Edebiyat yapıtları okurlarını duysal açıdan çeşitli ve zengin ortamlarla buluşturur; duyuları devindiren sanatsal anlatımları yoluyla onların güzeli ve çirkinini görmelerini, bunları duyumsamalarını, ayırt edebilmelerini, böylelikle algılama becerilerinin gelişmesini sağlar” (Aslan, 2019, s. 40). Öte yandan eğitimin temel görevlerinden olan bireyleri hayata hazırlama amacına (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2022) doğru ileti ve kurgularla edebî eserlerle de katkı sağlanması mümkündür. İçinde yaşadığı toplumun şartlarını ve normlarını nitelikli eserlerle tanıma fırsatı bulan birey, hayatı tanıırken bir yandan da estetik hazlar duyacağı, hayaller kuracağı bir dünyanın kapılarını nitelikli edebî eserlerle açabilir. Nitekim aşağıda belirtilen Türkçe öğretiminin özel amaçlarına ulaşmada nitelikli edebî eserler kuşkusuz önemli katkılarda bulunabilecektir:

- “Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi” (MEB, 2019, s. 8).

90'lı yıllardan günümüze kadar çocuk edebiyatı eserlerinin sayısında ciddi bir artış meydana gelmiştir. Nicelikteki olumlu yöndeki bu artış yanında eserlerden içerik ve nitelik yönüyle de belirli düzeyde olmaları beklenilmektedir. Bu düzeyleri belirlemek için çocuk edebiyatı yayınlarının farklı yönlerden sahip oldukları niteliklerin betimlenmesi gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan

çalışma, Türkçe öğretiminin özel hedefleri arasında da yer alan değerler eğitiminin, Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk roman ve hikâyeleri özelinde, çocuk edebiyatı ürünlerindeki durumunu ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 189). Nitel araştırmada veriler tümevarımsal bir şekilde daha soyut bilgi birimleri şeklinde organize edilerek örüntü, kategori ve temalar “aşağıdan yukarıya” doğru oluşturulur (Cresswell, 2021, s. 46).

2.2. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı araştırmada veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan “Değer Tespit Formu” ile toplanmıştır. Veri toplama aşamasına geçmeden önce hazırlanan form, Türkçe eğitimi üzerine çalışma yapmış iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşünün ardından “Değer Tespit Formu”nun son şekli ortaya çıkmıştır. Yavuz Bahadıroğlu'nun 16'sı roman, 5'i çocuk hikâyelerinden oluşan 21 eseri hazırlanan formdan hareketle incelenmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, sözel ya da yazılı veriler üzerinde birtakım istatistiksel işlemler gerçekleştirerek belirli bir değişkenle ilgili önemli bilgi edinmeyi sağlamaktadır (Tavşancıl & Aslan, 2001). İçerik analizi, sözlü veya yazılı verilerin açık talimatlar doğrultusunda kodlanarak nicelleştirilme sürecidir (Balcı, 2021).

Yavuz Bahadıroğlu'nun edebî metinler aracılığıyla çocuklara değerleri aktarmayı amaçladığı 16'sı roman, 5'i çocuk hikâyesinden oluşan 21 eseri incelenmiş, eserlerde değer aktarımı sağladığı düşünülen olaylar ve durumlar fişlenmiştir. Saptanan bulgulardan hareketle değerlere yönelik temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın ilk alt problemine bağlı olarak verilerin toplanmasında hâlihazırda bir değer tasnifi ölçüt alınmamıştır. Bunun iki nedeni bulunmaktadır. Araştırmanın ilk alt probleminde belirtildiği gibi yazarın edebî eserler üzerinden okura benimsetmek istediği değerleri hangi yöntemlerle vermeye çalıştığının da tespit edilmesi söz konusudur. Hâlihazırda bir değerler listesine göre yapılacak analizde yazarın “değer” kavramına yüklediği anlamların tamamının ortaya koyulamaması, kapsam dışı kalan bulguların eksikliğine bağlı olarak da değer aktarım yöntemlerinin yeterince saptanamaması riski bulunmaktadır. Bu nedenle bulguların analizinde belirli bir değer tasnifi ölçüt alınmamış, metne dayalı olarak temalandırma yapılmıştır.

Araştırmanın iç tutarlılığının sağlanması için araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar iki ayrı alan uzmanı tarafından yinelenmiştir. Kodlamalar arasındaki tutarlılığın ölçülmesi için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne göre (görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) hesaplanarak 0,87 olarak tespit edilmiş ve araştırma verilerinin güvenilir olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın dış tutarlılığının sağlanması için eserler tek tek incelenmiş, ulaşılan bulgulardan hareketle temalar oluşturulmuştur. Her kitabın içerdiği değerlere yönelik bulgular listelenmiş, ilgili alıntılar eser bazında ayrı ayrı kaydedilmiştir.

2.4. Araştırma Etiği

Yazar, çalışmasının etik kurul iznine tabi olmadığını ve çalışmanın tüm sürecinde Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından belirlenen kurallara uyulduğunu beyan etmektedir.

3. Bulgular

Araştırma bulguları roman ve hikâye türlerine göre ayrı ayrı ele alınmıştır. Eserlerin incelenmesinde yazarın olumlu ve olumsuz örnekler ekseninde değer aktarımına yönelik kurgular yaptığı belirlenmiştir. Bu nedenle veriler, edebî türlere göre olumlu ve olumsuz örneklerin tasniflenmesiyle analiz edilmiştir.

3.1. Romanlarla ilgili tespit edilen bulgular

Romanlarda tespit edilen olumlu ve olumsuz örnekler ayrı ayrı tasniflenmiştir. Romanlarda değerlerin benimsenmesine katkı sağlayacağı düşünülen olumlu örnekler Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. Çocuk romanlarında tespit edilen olumlu örnekler

Olumlu Örnekler	DO	BC	CHD	HY	ŞM	SABÜ	ÜKY	YAZ	VI	GR	YÇ	KS	KK	TÇ	UC	KÇ	f
Dini Değerler	3	4	8	-	6	6	1	-	-	1	2	3	2	9	-	4	49
İyilik, Yardımseverlik	2	6	11	2	3	6	2	2	-	4	2	2	1	3	-	2	48
Tarih Bilinci, Yurt Sevgisi	-	1	2	-	3	5	1	-	6	-	-	6	5	4	-	-	33
Acımak	1	3	3	-	-	6	3	1	-	3	2	-	-	1	1	-	24
Hatadan Pişmanlık Duyma	-	5	1	1	2	1	4	2	-	2	1	1	-	-	-	-	20
Aile Sevgisi	-	9	1	-	-	5	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	19
Özverili Olmak	1	2	2	3	1	3	-	-	2	1	-	1	-	-	1	1	18
İnsan Sevgisi ve Hoşgörü	-	5	4	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	1	2	1	17
İlim Öğrenme	-	-	3	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-	3	-	-	11
Hayvan Sevgisi	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	2	1	-	-	4	11
Dayanışma	-	2	-	-	2	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	10
Şükretme ve Kanaatkârlık	-	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	9
Arkadaşlık ve Paylaşma	-	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Barış ve Kardeşlik	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	7
Çalışma ve Üretme	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	7
Azim ve Kararlılık	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	5
Diğerkâmlık	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	5

Doğa Sevgisi	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
Mertlik	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
Dürüstlük	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Tutumlu Olma	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Komşuluk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Temizlik	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vefa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
TOPLAM	9	50	45	12	19	43	13	8	9	19	10	20	12	25	6	15	315

Tablo 1’de görüldüğü üzere Bahadıroğlu’nun çocuk romanlarında 24 farklı değere yönelik bulgular tespit edilmiştir. Eserler, değerlerin yoğunluğuna göre incelendiğinde en sık işlenen değerlerin dinî (49), iyilik ve yardımseverlik (48), tarih bilinci ve yurtseverlik (33) ve acımaya (24) yönelik değerlerden oluştuğu görülmektedir. Romanlarda en az işlenen değerler ise vefa (1), temizlik (1), komşuluk (1), dürüstlük (2) ve tutumlu olmaya (2) yönelik eylem ve söylemlere dayanmaktadır.

Romanlar arasında yer alan *Bizim Can* (50), *Can’ın Hatıra Defteri* (45), *Sular Altında Bir Ülke* (43) adlı eserlerde diğerlerine göre daha yoğun bir şekilde değerlere yönelik bulgular tespit edilmiştir. Değerlerin sıklıklarına göre ise *Bizim Can* 15, *Can’ın Hatıra Defteri* 14, *Sular Altında Bir Ülke* adlı eser de 12 farklı değerle en fazla değer çeşidinin işlendiği edebî metinler olarak ön plana çıkmaktadır. En az değer çeşidine rastlanan eser ise *Vatan İçin* adlı eser olup eserde tarih bilinci ve yurt sevgisine (6), aile sevgisine (1) ve fedakârlığa (1) yönelik bulgular tespit edilmiştir.

Tablo 2. Çocuk romanlarında tespit edilen olumsuz örnekler

	DO	BC	CHD	HY	ŞM	SABÜ	ÜKY	YAZ	VI	CR	YÇ	KS	KK	TÇ	UÇ	KÇ	f
Acelecilik	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Açgözlülük	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
Bencillik	-	2	1	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	7
Büyük Sözü Dinlememe	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Küçümseme ve Alaycılık	1	3	-	-	-	1	-	5	2	3	-	-	-	-	-	-	15
Ön yargı	1	-	2	-	3	-	1	-	-	4	2	-	-	-	-	3	16
Yalancılık ve Sahtekârlık	2	-	3	-	-	-	4	-	-	-	2	2	1	2	-	1	17
Kötü Huy ve Alışkanlıklar	-	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	12
TOPLAM	4	15	6	2	3	1	9	7	2	8	4	3	2	2	1	4	73

Tablo 2’de Bahadıroğlu’nun romanlarında yer verdiği olumsuz karakterler, eylemler ve söylemler etrafında değer aşılama hedeflediği bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır. Romanlarda toplam 8 farklı olumsuz örneğe 73 kez yer verilmiştir. Buna göre romanlarda en sık başvurulan olumsuzluklar yalancılık ve sahtekârlığa (17) yöneliktir. Ön yargılı olmak (16), küçümseme ve alay (15), kötü huy ve alışkanlıklar (12) da eserlerde sıklıkla işlenmekte ve bu olumsuzlukların benimsenmemesi gerektiği mesajı okuyucuya verilmektedir. Bunlara ek olarak eserlerde tasvip

edilmeyen diğer olumsuz davranış ve tutumlar bencillik, açgözlülük, acelecilik, büyük sözü dinlememedir.

Olumsuz örneklerin en sık bulunduğu eser tıpkı olumlu örneklerde olduğu gibi *Bizim Can* (15) adlı romandır. Bu eseri *Üç Kaçak Yolcu* (9) adlı eser takip etmektedir. Söz konusu roman olumsuz örnek çeşitliliği açısından da en zengin roman özelliğini taşımaktadır. Romanda yalancılık ve sahtekârlık (4), ön yargı, kötü huy ve alışkanlıklar, bencillik, aç gözlülük, acelecilik gibi olumsuz durumlar kahramanlar aracılığıyla yerilmiştir.

3.2. Hikâyelerle ilgili tespit edilen bulgular

Hikâyelerde değer aktarımına yönelik katkıda bulunacağı düşünülen olumlu ve olumsuz bulgular Tablo 3 ve 4’te gösterilmiştir:

Tablo 3. Çocuk hikâyelerinde tespit edilen olumlu örnekler

Olumlu Örnekler	HYS	M	İK	ZOD	FA	f
İyilik, Yardımseverlik	7	6	5	3	6	27
Dini Değerler	2	2	4	2	11	21
Hatadan Pişmanlık Duyuma	3	2	5	2	6	18
Acımak	1	3	1	2	4	11
Dürüstlük	5	1	-	1	2	9
Özverili Olmak	-	-	2	2	3	7
Dayanışma	1	2	2	1	-	6
İnsan Sevgisi ve Hoşgörü	1	-	1	-	4	6
Şükretme ve Kanaatkârlık	-	2	2	1	1	6
Aile Sevgisi	2	-	1	-	2	5
Çalışma ve Üretme	-	2	1	-	1	4
Diğerkâmlık	-	1	2	1	-	4
Tutumlu Olma	-	-	4	-	-	4
Barış ve Kardeşlik	-	-	3	-	-	3
İlim Öğrenme	-	-	1	1	1	3
Komşuluk	1	2	-	-	-	3
Tarih Bilinci, Yurt Sevgisi	-	2	-	-	1	3
Doğa Sevgisi	2	-	-	-	-	2
Hayvan Sevgisi	-	1	-	1	-	2
Arkadaşlık ve Paylaşma	-	-	1	-	-	1
Temizlik	-	-	1	-	-	1
TOPLAM	25	21	36	17	42	146

İncelenen 5 adet çocuk hikâyesinde toplamda 21 farklı değere yönelik olumlu örnek tespit edilmiştir. Bu değer örneklerinin hikâyelerdeki frekans toplamı ise 146’dır. En yoğun frekans örneği *Fedakâr Annem* (42) ve *İki Kardeş* (36) adlı hikâyelerdedir. Bu hikâyeleri sırasıyla *Haram Yemenin Sonu* (25), *Memleketim* (21) ve *Zengin Olan Dilenci* (17) eserleri takip etmektedir.

Eserlerde en sık işlenen değerler iyilik ve yardımseverlik (27), dinî değerler (21) ve hatalardan pişmanlık duymaya (18) yöneliktir. Dinî değerler, iyilik- yardımseverlik, hatadan pişmanlık duyma değerleri romanlarda olduğu gibi hikâyelerde de en sık telkin edilen değerler iken romanların aksine tarih bilinci ve yurt sevgisi gibi değerler hikâyelerde çok fazla işlenmemiştir.

Tablo 4. Çocuk hikâyelerinde tespit edilen olumsuz örnekler

	HYS	M	İK	ZOD	FA	f
Yalancılık ve Sahtekârlık	7	-	1	-	1	9
Küçümseme ve Alaycılık	2	1	1	-	1	5
Kötü Huy ve Alışkanlıklar	2	-	-	2	1	5
Büyük Sözü Dinlememe	-	-	2	-	3	5
Açgözlülük	-	-	1	1	1	3
Ön yargı	-	-	-	1	1	2
Bencillik	-	-	-	-	1	1
Acelecilik	-	1	-	-	-	1
TOPLAM	11	2	5	4	9	31

Tablo 4'te görüleceği üzere hikâyelerde 8 farklı olumsuz örnek alanına ait 31 adet bulgu tespit edildiği görülmektedir. En sık işlenen olumsuz örnekler yalancılık ve sahtekârlık (9), küçümseme ve alay (5), kötü huy ve alışkanlıklar (5) ve büyük sözü dinlememe (5) üzerinedir. Yalancılık ve sahtekârlığın yoğun olarak işlenmesine bakarak okuyucuya dürüstlüğü; küçümseme ve alaya yer verilerek saygı değerinin benimsetilmesinin hedeflendiğini söylemek mümkündür. Her iki türde de en sık telkin edilen davranışlardan biri olan ön yargı sayesinde yazarın okuyucuya “hoşgörü” değerini aşılama çalıştığı düşünülmektedir. Bununla birlikte her iki tür açısından da değerlendirildiğinde bu tür örneklerin yoğun şekilde işlenmesi; alkol, sigara vb. olumsuz alışkanlıklara karşı farkındalık oluşturulmaya çalışıldığının bir göstergesidir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bahadıroğlu'nun çocuklara değer aşılama amacıyla kaleme aldığı on altı roman ve beş hikâye kitabındaki otuz iki hikâye değerler açısından incelenmiş ve ilgili alt problem doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmanın birinci alt problemi olan Bahadıroğlu'nun çocuklara yönelik eserlerinde benimsediği değer aktarımı yaklaşımıyla ilgili olarak şu değerlendirmelerde bulunulabilir: Bahadıroğlu, roman ve hikâye türünde kaleme aldığı eserlerle edebiyatı karakter eğitimi için önemli bir vasıta olarak görmüş ve değerlendirmiştir. Ele alınan değerler göz önünde bulundurulduğunda hem millî hem de evrensel değerleri eserlerinde sıklıkla işleyerek bireylerin bu değerleri içselleştirmesini amaçlamıştır. Bireylerin millî ruh ve millî kültür şuuruna sahip olması açısından tarihî karakterlere ve olaylara da atıflar yapmıştır. Bunun yanı sıra eserlerde sadece olumlu nitelikteki tarihî şahsiyetlerden yararlanılmamış, tarihte zalimlik, açgözlülük, bencillik gibi olumsuz sıfatlarla anılan karakterlere de yer verilmiştir. Böylelikle çocukların benzer olumsuz tutumlara yönelim göstermesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte ilgi çekiciliği sağlamak ve çocukların hayal kurmalarına uygun zemin hazırlayabilmek için eserlerini yalnız tarihle ve tarihî kahramanlarla sınırlandırmamış, çocukların ilgisini çekebilecek fantastik karakterlerden de yararlanmış. Hatta roman ve hikâye türlerinin genel niteliklerinin dışına çıkıp fabl türüne kayan niteliklerle de eserlere fantastik özellikler kazandırılmıştır. Kahramanları karıncalar, balıklar, ayılar olan fantastik kurgular da görülmektedir. Mekânlar, bazı

eserlerde uzay veya okyanuslar gibi merakı celbeden yerlerden seçilirken; kahramanlar robotlardan, olağanüstü vasıflara sahip çocuklardan oluşabilmektedir. Bunun yanı sıra iyi ile kötü arasındaki mücadeleyi konu edinen eserlerde köy, kasaba, şehir gibi yerleşim bölgelerindeki hayatın tasvir edildiği; yetim çocuklar, yaşlı insanlar, dilenciler, mahalle arkadaşları gibi çok çeşitli sosyal çevrelerden insan yelpazesine yer verilerek hayattaki şartların her insan açısından farklı şekillerde cereyan ediyor olduğuna da dikkat çekilmiştir. Böylelikle sosyal yaşam içindeki farklı gerçekliklerin hem tanıtılması hem de bu gerçekliklere karşı farkındalık oluşturulması yoluyla da birtakım değerlerin (diğerkâmlık, yardımlaşma ve iyilikseverlik, paylaşma, hoşgörü vb.) içselleştirilmesi amaçlanmıştır. Buradan hareketle de okuyucuya hangi makam, mevki ya da sosyal statüde olursalar olsunlar iyi ve erdemli davrananların geçmişten bugüne hep kazandığı; kötülerinse hep kaybettiği ve asıl gücün iyi olmak ve her şartta iyi kalabilmeyi başarmak olduğu ileti olarak verilmek istenmiştir.

Eserlerde salt bir olumlamayla tasvir edilmiş kurgular yerine iyi ve kötü arasındaki kadim mücadelenin de zemin bulduğu fark edilir. Bunun bir amacı da hedef kitle olan çocukların kötü kavramıyla tanışmasının istenmesidir. Bu bakımdan eserlerde Aristo'nun anlayışındaki mimesis anlayışıyla ideal bir dünya yaratılmamıştır. Bahadıroğlu, evrende her şeyin zıddıyla tezahür etmiş olmasından hareketle ideali ve iyiyi telkin edebilmek için "kötü"lerden yararlanmakta bir sakınca görmemiştir. Hayatta kötülüğün de kötü çocukların da var olduğunu ve çocuğa bu hakikatin fark ettirilmesinin gerektiğini düşünür ancak küçük yaştaki çocuklara sadece iyiliğin telkin edilmesi ve onların özeneceği iyi çocuk örneklerinin verilmesi gerektiğini savunur (Gülde, 2014).

Bahadıroğlu'nun okuyucuya aktarmak istediği değerler doğrudan iletilerle verilmemiştir. Olayların doğal akışı sırasında ödüllendirme-cezalandırma, galip-mağlup gibi zıtlıklar üzerine kurgulanan roman ve hikâyelerde bireylerin benimsemesi ya da tevessül etmemesi gereken davranışlar sezdirilmeye veya telkin edilmeye çalışılmıştır. Olay örgüsü genellikle ideal vasıflara sahip ana kahraman etrafında ya da çoğunlukla zıt karakterlerdeki kardeşlerin mücadelesiyle şekillenmektedir. İyi karakterler çözüm bölümünde ödüllendirilirken kötü karakterleri ise yaptıklarından bir ders çıkarıp pişmanlık duyacakları bir akıbet beklemektedir.

Kimi eserlerinde roman ve hikâye türlerinin temel özelliklerinden sıyrılarak bazen bilim kurguya bazen de fabl özelliklerine kaçan kurgular yapması da yazarın çocuk edebiyatına yaklaşımını ortaya koymaktadır. Yazarın bu yaklaşımıyla çocuk edebiyatının işlevlerinden biri olarak bireyleri hayal kurmaya teşvik etmeye çalıştığı düşünülmektedir. Değer aktarımının hedeflendiği bu eserlerden *Küçük Kahraman* adlı romanda ise hayvan sevgisi ile çelişen bir olaya yer verildiği görülmüştür. Romanın ana karakteri taş üstünde duran bir serçeyi çiftle nişan alarak vurmuştur. Bir çocuğun hem silah kullanması hem de hedef olarak bir hayvanın tercih edilmesi değerler eğitimi ve çocuğa görelilik ilkesiyle ciddi bir tezat oluşturmuştur.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan eserlerde hangi değerlerin ağırlıklı olarak işlendiğine yönelik olarak şu sonuçlar elde edilmiştir:

Roman ve hikâyelerin tamamında 24 olumlu, 8 de olumsuz olmak üzere 32 adet değer aşılıyıcı örnek başlığı tespit edilmiştir. Romanlarda olumlu örneklerle değer gelişimini destekleyebilecek örnekler sıklıklarına göre; dinî değerler (49), iyilik ve yardımseverlik (48), tarih bilinci ve yurt sevgisi (33), acımak, (24), hatadan pişmanlık duyma (20), aile sevgisi (19), özverili olmak (18), insan sevgisi ve hoşgörü (17), ilim öğrenme (11), hayvan sevgisi (11), dayanışma (10), şükretme ve kanaatkârlık (9), arkadaşlık ve paylaşma (7), barış ve kardeşlik (7), çalışma ve üretme (7), azim ve kararlılık (5), diğerkâmlık (5), doğa sevgisi (4), mertlik (4), dürüstlük (2), tutumlu olma (2), komşuluk (1), temizlik (1) ve vefa (1) değerlerinden oluşmaktadır.

Romanlarda olumsuz örneklerle değer gelişimini destekleyebilecek örnekler sıklık sırasına göre şu şekildedir: Yalancılık ve sahtekârlığa yönelik örneklerle dürüstlüğün benimsenmesi (19); ön yargıya (16), küçümseme ve alaya yönelik örneklerle saygının benimsenmesi (15), kötü huy ve alışkanlıklarla ilgili örnekler (12), bencillikle ilgili örneklerle (7), iyiliğin, yardımseverliğin, paylaşmanın telkin edilmesi, aç gözlülük (3), acelecilik (2) ve büyük sözü dinlememeye yönelik (1) örnekler.

Hikâyelerde tespit edilen değerlerle ilgili olumlu örneklerin sıklıkları ise sırasıyla şu şekildedir: İyilik ve yardımseverlik (27), dinî değerler (21), hatadan pişmanlık duyma (18), acımak (11), dürüstlük (9), özverili olmak (7), dayanışma (6), insan sevgisi ve hoşgörü (6), şükretme ve kanaatkârlık (6), aile sevgisi (5), çalışma ve üretme (4), diğerkâmlık (4), tutumlu olma (4), barış ve kardeşlik (3), ilim öğrenme (3), komşuluk (3), tarih bilinci ve yurt sevgisi (3), doğa sevgisi (2), hayvan sevgisi (2), arkadaşlık ve paylaşma (1) ve temizlik (1) gibi değerleri telkin edici örneklerden oluşmaktadır.

Hikâyelerde tespit edilen değerlerle ilgili olumsuz örnekler, sıklıklarına göre, yalancılık ve sahtekârlığa dayalı örneklerle dürüstlüğün telkin edilmesi (9), küçümseme ve alay ile saygının telkin edilmesi (5), kötü huy ve alışkanlıklar (5), açgözlülük (3), büyük sözü dinlememe (3), ön yargı (2), bencillik (1) ve acelecilik (1) olarak tespit edilmiştir.

Eserlerde bahsi edilen olumsuz tutumları benimsemiş karakterler cezalandırılarak okuyucuya söz konusu olumsuz tutumların aksine müspet tutum ve davranışları benimsemeleri yönünde iletiler verilmektedir. Yalan söyleyenler cezalandırılarak ya da kaybedenlerin tarafında yer alarak okuyucunun dürüstlükten ayrılmaması gerektiği, küçümseme ve alay gibi davranışlardan hareketle bireyin her türlü farklılığı saygıyla karşılaması gerektiği, açgözlülüğünden hareketle kanaatkâr olmak gibi telkinler olumsuzluklar üzerinden benimsetilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan incelenen eserlerde işlenen değerlerin sıklığı ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır: Roman ve hikâyelerin tamamında değerler eğitime katkı sağlayacak 565 adet olumlu, 104 adet de olumsuz örnek tespit edilmiştir. Eserler ayrı ayrı ele alındığında Bahadıroğlu'nun en çok değer tespit edilen romanı *Bizim Can* (65); hikâye kitabı ise *Fedakâr Annem* (51) adlı eser olduğu görülmüştür. *Uzay Çocuğu* adlı roman en az değer barındıran eserken (7); *Zengin Olan Dilenci* (21) adlı eser hikâye türünde en az değer aktarımını gerçekleştiren eserlerdir.

Değerler açısından bir değerlendirme yapıldığında ise Bahadıroğlu'nun en sık işlediği değerler iyilik- yardımseverlik değeri (75), dinî değerler (70), hatadan pişmanlık duyma (38), tarih bilinci ve yurt sevgisi (36), acımak (35) değerleridir ancak sevgiyle alakalı olan değerlerin toplamına bakıldığında (113) en sık işlenen değer sevgi olduğu da değerlendirilebilir. Eserlerde en az karşılaşılan değerler ise komşuluk (4), mertlik (4), temizlik (2) ve vefa (1) değerleri olmuştur.

Alan yazında yapılan diğer araştırmalarda da bu örnekleme olduğu gibi değer aktarımında olumsuz örneklere dayalı değer aktarım yöntemlerine rastlanmıştır. Örneğin Batur ve Yücel'in (2012, s. 1039) çocuk hikâyeleri üzerinde yaptığı incelemede Allah sevgisi, vatan sevgisi, aile sevgisi, arkadaş sevgisi, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, doğruluk, dürüstlük, içtenlik, iyilik, yardımseverlik, çalışmanın ve üretmenin değeri, merhametin, acımanın değeri, okul yaşamının değeri ve yaşama sevinci gibi değerlere ek olarak yalan ve aldatma, büyük sözü dinlememe, kıskançlık ve öfke, emanete hıyanetlik etme, hırsızlık ve açgözlülük gibi olumsuz nitelikte bulgular tespit edilmiştir. Algur'un (2019) yaptığı çalışmada ise yazarın ele aldığı değerler ve değer aktarma biçimleri hakkında bulgulara erişilmesi amaçlanarak temalara göre bir değer tasniflemesi yapılmıştır. Bu tür çalışmalara ek olarak belirli değer tasniflerini benimseyerek veri elde eden çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Karagöz (2018) Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (MEB, 2019) değerler ile Nevzat Tarhan'ın Güzel İnsan Modeli adlı kitabında yer alan değerler listesini ölçüt olarak belirleyerek bulgulara erişirken Ulun (2022) Türkçe Öğretim Programı'ndaki kök değerleri ölçüt olarak örnekleme üzerinde değer saptaması yapmıştır.

Yazarın “değer” kavramına yüklediği anlamları tam olarak ortaya koyabilmeyi, değerlerin okuyucuya nasıl yansıtıldığını belirlemeyi hedefleyen çalışmalar için tematik sınıflandırma yapmak, daha kapsamlı bilgiler elde etmeye katkı sağlamaktadır.

Ulaşılan bu sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir: Nitelikli edebî eserler, okul çağı çocuklarının okuma becerisini ve alışkanlığını geliştirmenin yanı sıra hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçlarını yeterince göz önünde bulundurursa değer aktarımı açısından da bireylerin gelişimini destekleyebilir. Bir eserde değer çeşitliliğinin ve yoğunluğunun zenginliği önemli bir niteliktir ancak bu niteliğin etkisini belirleyecek olan faktör, yazarın çocuğa görelilik ilkesi kapsamında hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verip verememesi ile ilgilidir. Okuyucunun eserde kurgulanan dünyada kendini ne kadar mutlu hissettiğine, kahramanlarla ne ölçüde özdeşim kurabildiğine bağlı olarak verilmek istenen değerlerin benimsenmesi o nispette mümkün olacaktır. Bu nedenle çocuk edebiyatı yazarları, hedef kitlenin bilişsel, duyuşsal ve dil gelişim süreçlerine olduğu kadar onların ilgi ve beklentilerine de vâkıf olabilmelidir.

Edebî eserlerin yardımcı materyaller olarak formel eğitimde yer edinebilmesi için yazarların eserlerine hem Millî Eğitimin Genel Amaçlarını hem de Türkçe Öğretim Programı'nın (MEB, 2019) özel amaçlarını göz önünde bulundurarak şekil vermeleri faydalı olacaktır. Bu şekilde hazırlanan eserler, hem okul çağındaki çocukların nitelikli eser ihtiyacına cevap verebilecek hem de Türkçe dersleri için yardımcı materyal niteliği taşıyabilecektir. Özellikle değerler eğitimi öncelleyen yayımların Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (2019) değerlerle ilgili hedeflerine ulaşılmasına katkı sağlayıcı yönü bulunmaktadır.

Her ne kadar eserlerde benimsenen değerlerin verilmesine odaklanılsa da özellikle düğüm bölümünde farkında olunmadan ve dolaylı olarak olumsuz iletilerin telkin edilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle çocuk edebiyatı yazarlarının metin kurgularında olabildiğince şiddete yönelik eylemlere ve nesnelere yer vermemeleri faydalı olacaktır.

Kitaplar, okuduğunu anlama ve yorumlama becerisine ek olarak söz varlığına katkı sağlayan önemli materyallerdir. Ayrıca kitapların hoş zaman geçirmeye yönelik işlevleri de bulunmaktadır ancak okumak için ayrılan zamanın sonunda bahsi edilen kazançların yanı sıra çocuğun karakterinin de bu katkılardan payını alması şarttır. Bu nedenle çocuklara yönelik olarak yazılan her eserin bünyesinde mutlaka değerlere yer verilmelidir.

5. Kaynakça

- Adler, A. (2013). *Understanding Human Nature*. Routledge.
- Algur, H. (2019). Sâmiha Ayverdi romanlarının değer eğitimi açısından incelenmesi. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 183-208. <https://doi.org/10.33420/marife.518743>
- Arıcı, A. F. (2018). *Çocuk edebiyatı ve kültürü* (2. baskı). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053183471>
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi* (3. baskı). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052418086>
- Aydın, A. (2016). *Eğitim psikolojisi* (14. baskı). Pegem Akademi.
- Balcı, A. (2021). *Sosyal bilimlerde araştırma; yöntem, teknik ve ilkeler* (15. baskı). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9789756802403>
- Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı* (2. baskı). Pegem Akademi.

- Batur, Z., & Yücel, Z. (2012). Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı. *Turkish Studies*, 7(4), 1031-1049. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.3396>
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar* (1. baskı). Sistem.
- Cresswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (6. baskı). Siyasal.
- Demirutku, K. (2019). Beşerî değerler: kuramlar, görgül çalışmalar ve değer eğitimi önerileri. F. Ersoy & P. Ünüvar (Ed.), *Karakter ve değerler eğitimi içinde* (1. Baskı, ss. 51-84). Anı.
- Dündar, S., Ekşi, H., & Yıldız, A. (2008). Aksiyonda değerler ölçeği dilsel eşdeğerlik geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 89-110.
- Gülden, B. (2014). *Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk roman ve hikâyelerinde yer alan değerler* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Halstead, J. (2005). Values and values education in schools. In J. Halstead & M. J. Taylor (Eds.), *Values in education and education in Values* (pp. 1-13). Taylor & Francis.
- Karababa, A. (2019). Değere kavramsal bakış. İçinde B. Dilmaç, & H. H. Bircan (Ed.), *Değerler ve değerler psikolojisi* (3. baskı, ss. 1-19). Pegem Akademi.
- Karagöz, B. (2018). Emin Özdemir'in çocuk kitaplarına değerler eğitimi bağlamında bir bakış: bir çözümleme çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 63-85. <https://doi.org/10.30794/pausbed.414620>
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. MEB.
- MEB. (2022, Ekim 10). *Millî Eğitim Temel Kanunu*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Otmar, Ö., & Erdem, A. (2019). Yalvaç Ural'ın çocuk edebiyatı eserlerinde hayvan sevgisi değeri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 7-34. <https://doi.org/10.34234/ded.346197>
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. Free.
- Schwartz. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1-20. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45.
- Şen, Ü. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında tavsiye ettiği 100 Temel Eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). *İçerik analiz ve uygulama örnekleri*. Epsilon.
- TDK. (2011). *Büyük Türkçe sözlük* (11. baskı). Türk Dil Kurumu.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., & Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053185536>
- Turgut, T. (1998). *Örgütsel davranışta değerlerin yeri endüstri ve örgüt psikolojisi*. Türk Psikologlar Derneği.

- Ulun, E. B. (2022). Cahit Uçuk'un çocuk romanlarında değerler eğitimi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 133-145. <https://doi.org/10.11243/ijhar.07.02.08>
- Winter, P. A., Newton, R. M., & Kirkpatrick, R. L. (1998). The influence of work values on teacher selection decisions: The effects of principal values, teacher values, and principal–teacher value interactions. *Teaching and Teacher Education*, 14(4), 385-400.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitime genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 499-522.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Seçkin.

Ek 1. Çalışma kapsamında incelenen kitaplar

- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Bizim Can (BC)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Canavar robot (CR)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Can'ın hatıra defteri (CHD)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Doktor olacağım (DO)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Heyecanlı yolculuk (HY)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *İki kardeş (İK)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Küçük kahraman (KK)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Memleketim (M)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Sular altında bir ülke (SABÜ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Şehzade Murat (ŞM)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Tuhaf çocuk (TÇ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Uzay çocuğu (UÇ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Üç kaçak yolcu (ÜKY)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Vatan için (Vİ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2011). *Yaramaz ayı Zirzop (YAZ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Fedakâr annem (FA)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Haram yemenin sonu (HYS)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Karıncalar savaşı (KŞ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Köy çocuğu (KÇ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Yetim çocuk (YÇ)*. Nesil Çocuk.
- Bahadıroğlu, Y. (2012). *Zengin olan dilenci (ZOD)*. Nesil Çocuk.